

Голомідова Л. В.,

старший викладач кафедри міжнародних комунікацій,

факультет туризму та міжнародних комунікацій

ДВНЗ „Ужгородський національний університет”,

м. Ужгород, Україна

golomidovalesja@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-2148-5049>

НОВЕЛІСТИКА РОБЕРТА МУЗІЛЯ: ДІАЛОГ ЛІТЕРАТУРНОЇ ТРАДИЦІЇ Й АВТОРСЬКЕ НОВАТОРСТВО

У контексті розмаїття художніх шукань і багатства стильових підходів в австрійській літературі доби модернізму проза Роберта Едлера фон Музіля (1880 – 1942) демонструє складний, та, водночас, самобутній змістоформальний матеріал. У світлі цього увагу дослідників привертають романи, які принесли автору славу та світове визнання, а саме: „Людина без властивостей” („Der Mann ohne Eigenschaften”, 1931/32) і „Сум’яття вихованця Терлеса” („Die Verwirrungen des Zöglings Törleß”, 1906). Через це, можливо, меншої популяризації набула мала проза письменника. Зокрема, йдеться про його твори новелістичного жанру, які представлені у збірках „Поєднання” („Die Vereinigungen”, 1911) та „Три жінки” („Drei Frauen”, 1924). Новелами „Удосконалення кохання” („Vollendung der Liebe”), „Спокуса мовчазної Вероніки” („Versuchung der stillen Veronika”), „Гріджія” („Grigia”), „Португалка” („Portugiesin”), „Тонка” („Tonka”) Р. Музіль заявив про якісне оновлення прози, що засвідчує залучення нових жанрово-композиційних й ідейно-стильових обширів австрійського письменства. Наведені зразки малої епічної форми, незважаючи на дещо „другорядне” значення поряд із романістикою автора, дають чітке уявлення про процес розвитку австрійської новели як жанру на теренах німецькомовного літературного простору. Відтак *актуальною* постає потреба вивчення фази переємності літературних традицій німецькомовної новелістики. Разом з цим простежується шлях еволюції щодо художньо-естетичної орієнтації автора, який в усій своїй своєрідності демонструє діалог між літературною традицією та новаторськими підходами автора-модерніста.

Жанр новели, як найбільш успішна спроба висвітлення злободенних соціальних, політичних, культурних й етичних питань, також, як невід’ємна складова німецькомовного письменства, неодноразово виділяється в численних спробах її наукового вивчення. Основні пункти стосовно генології, рецепції, розвитку й трансформації новелістики німецькомовного простору містять праці О. Вальцеля „Коротка форма новели” („Die Kunstform der Novelle”, 1915), А. Гірша

„Жанрове поняття „Новела” („Der Gattungsbegriff „Novelle”, 1928), А. фон Грольмана „Строга форма новели й проблема її руйнування” („Die strenge Novellenform und die Problematik ihrer Zertrümmerung”, 1929), В. Пабста „Теорія новели та новелістична поетика. До історії її антиномії в літературі романтизму” („Novellentheorie und Novellendichtung. Zur Geschichte ihrer Antinomie in den romanischen Literaturen”, 1953), Й. Кунца, „Німецька новела між класицизмом і романтизмом” („Die deutsche Novelle zwischen Klassik und Romantik”, 1954), „Німецька новела в 19 столітті” („Die deutsche Novelle im 19. Jahrhundert”, 1970), „Німецька новела в 20 столітті” („Die deutsche Novelle im 20. Jahrhundert”, 1977), Г. Гіммеля „Історія німецької новели” („Geschichte der deutschen Novelle”, 1963), В. Айтеля „Романтична новела” („Die romanische Novelle”, 1977), Б. фон Візе „Новела” („Novelle”, 1963) „Німецька новела від Гете до Кафки” („Die deutsche Novelle von Goethe bis Kafka”, 1982), В. Виле „Розповідь новели”, („Novellenerzählen”, 1984), Й. Кляйна „Історія німецької новели від Гете до сучасності” („Geschichte der deutschen Novelle. Von Goethe bis zur Gegenwart”, 1954), Г. Ауста „Новела” („Novelle”, 1995), В. Фройнда „Німецькі новели” („Deutsche Novellen”, 1998) та ін.

Закономірним залишається той факт, що творчість австрійських митців у значній кількості видань фігурує як частина великої літературної спадщини Німеччини (В. Вайсс, Г. Реннер, Е. Фішер, Г. Цеман, А. Шмідт, В. Шмідт-Денглер та ін.). При цьому, як слушно зауважив І. Зимомря, словесність наддунайських митців поставала не нормованою якістю, а регіональним різновидом загальнонімецької націєтворчої формули (Зимомря, 2011, с. 66). Тому впродовж тривалого часу австрійська культура трактувалась у німецькому літературознавстві крізь призму другорядності.

У вимірах системної взаємодії німецької та австрійської літератур, як тонко підмітив видатний письменник і драматург Ф. Т. Чокор, „австрійська новела залишається принципово відмінною навіть при найсуворішому виконанні точної прохолоди, якої в своїй майстерності досяг Клайст. Адже в австрійське вливаються не тільки потоки світської спорідненості іспанського й італійського блиску Середземномор'я, але й подібне багатство півночі, сходу південного сходу й тепло слов'ян” (Csokor, 1958, р. 7). З огляду на це теоретичні ознаки й критерії аналізу новелістики наддунайських митців слід розглядати крізь призму наукових розвідок авторів, які виразно репрезентують досягнення різних національних напрямів. Низку теоретичних обґрунтувань щодо визначення й характеристики новели німецькомовного простору зібрано в працях австрійського дослідника К. К. Полгайма „Теорія новели та її вивчення” („Novellentheorie und Novellenforschung”, 1965) і „Теорія й критика німецької новели від Віланда до Музіля” („Theorie und Kritik der deutschen Novelle von Wieland bis Musil”, 1970). У них на основі поглиблень у типізації, співставлення й детального аналізу закономірностей новелістики німецькомовного простору науковець

вибудував своєрідний механізм сполуки новели новітнього часу з її середньовічними першоформами, увиразнивши при цьому значну роль австрійських теоретиків. Позиція К. Полгайма вимагає дослідницької практики через індуктивний метод, переконуючи, що історично орієнтований підхід дає можливість швидше задовольнити вимогу осягнення новели з теоретичного боку. Літературознавець пише: „Окрім того, що відсутність переємності не є доведеним питанням і те що, либонь, і плинної наступності вистачило б для переходу до нової епохи, то все ж таки навіть при цілковитому вичерпуванні традиції можна усправедливити подібний огляд” (Polheim, 1970, р. 41). К. Полгайм звертаючись до витоків утвердження новели як жанру малої прози, припускає, що якщо б зник широкий потік середньовічної малої епіки, то нові форми з Півдня та їхні наслідування відразу б заповнили цю прогалину і, таким чином, виконували б ту саму функцію, що й колишня мала епіка. Але ж чи не імовірно те, що цей новий вид літератури був нанесений на залишки старої, які також не могли залишитись без зміни, і змішався з ними? Зрештою, мова йде й про те, що і подальший розвиток сучасної новели аж ніяк не постає рівним безперервним поступом такою мірою, як це нерідко стверджується (Polheim, 1970).

Підтвердження власної гіпотези про походження й розвиток новели на теренах німецькомовного простору дослідник К. Полгайм будує на основі суворого відкидання будь-яких теоретичних, науково-дослідницьких літературознавчих обґрунтувань. Він намагається довести це за допомогою упорядкованого видання цілої низки вчень, спостережень і суджень, які написані митцями, філософами, письменниками й критиками романтизму, бідермаєру та „Молодої Німеччини”, реалізму, натуралізму та їхніх послідовників. Численні сторінки його видання „Теорія й критика німецької новели від Віланда до Музіля” охоплюють тексти, які містять визначання поетів та письменників, серед яких Й. Ешенбург, Й. фон Гете, К. Шван, Ф. Шлегель, А. Шлегель, Ф. Шлаєрмахер, Л. Тік, В. Гауфф, Г. Райнбек, Т. Мунд, В. Мейєр, Г. Лаубе, Е. фон Бюлов, К. Гутцков, Ф. Грільпарцер, Т. Шторм, П. Гайзе, Г. Келлер, Т. Фонтане, К. Мейєр, Ф. Кюрнбергер та ін. Теоретичні аспекти жанрової сутності й форми новели багатьох з них, звичайно, не знайшли великого впливу на подальший розвиток, що б спонукало до зародження й розвитку різноманітних видів духовної творчості, за винятком Й. фон Гете, Ф. Шлегеля, Л. Тіка та П. Гайзе. Їхній внесок у становлення традиції щодо жанрової організації новели розглянуто в працях таких літературознавців, як О. Ф. Вальцель, Е. Гірт, Й. Кляйн, Ф. Локерманн, Г. Г. Малмеде, Ф. Шпільгаген, М. Шуніхт, та ін.

Переймаючи багатолітню традицію й водночас розширюючи жанрову матрицю новими значеннями, новела кінця XIX – початку XX століття безперечно постає одним із найбільш складних феноменів літературознавства. Щодо її розвитку й трансформації як літературно-художнього жанру періоду модернізму німецький дослідник Б. фон Візе зазначає: „Чим більше наближається до „модернізму”, тим складніше

дотримуватись точного визначеного поняття новели, оскільки, без сумніву, стає очевидним її змішування з романом з одного боку, але й із анекдотом чи коротким оповіданням з іншого” (Wiese, 1982, p. 78). В її основі – корпус художньо довершених текстових структур, які перебувають у тісній взаємодії між собою та традиційними мистецькими формами попередніх епох. Внаслідок цього поетика модерністської новели демонструє відкритість щодо неоднозначності й складності художнього світу помежів'я. Це сфера, яка, як влучно виділив Д. Затонський, демонструє „найбільш неймовірне, безглузде й незрозуміле, що відбувається в буденній, тривіальній обстановці, де вторгнення фантастичного аж ніяк не супроводжуються барвистими романтичними ефектами, а оформлюється як найприродніша річ у світі, що не викликає ні в кого подиву” (Затонський, 1975, с.141).

Характерним зразком художньо-естетичного феномена австрійського письменства зламу століть постає саме новелістика Р. Музіля. При цьому сенс його естетичного моделювання охоплюється самими текстами зі збірок „Поєднання” й „Три жінки”. До кращого сприйняття й розуміння творів спонукає послідовний аналіз авторського, теоретико-літературного обґрунтування терміну модерністської новели. Воно представлено в нарисі письменника „Новела як проблема” („Die Novelle als Problem”, 1914), який згодом став завершальною працею добірки К.К. Полгайма „Теорія й критика німецької новели від Віланда до Музіля”.

Специфіка утвердження впливу Р. Музіля на теорію новелістичної оповіді, власне, як літературного жанру, виділяється в працях таких німецькомовних літературознавців, як Н. Фішер „Раптове й обмежене психічне збудження...”: До поняття новели Роберта Музіля” („Eine plötzliche und umgrenzt bleibende geistige Erregung...”: Zum Novellenbegriff Robert Musils”, 1946), В. Бергган „Роберт Музіль” („Robert Musil”, 1963), К. К. Полгайм „Теорія і критика німецької новели від Віланда до Музіля” („Theorie und Kritik der deutschen Novelle von Wieland bis Musil”, 1970), Г. Арнтцен „Коментар Музіля до всіх опублікованих текстів, окрім роману „Людина без властивостей” („Musil-Kommentar sämtlicher zu Lebzeiten erschienener Schriften außer dem Roman „Der Mann ohne Eigenschaften”, 1980), Г. Ауст „Новела” („Novelle”, 1990), Й. Стрелка „Роберт Музіль – перспективи його твору” („Robert Musil – Perspektiven seines Werks”, 2003), Р. Бендельс „Розповідь між Гільбертом та Ейнштейном. Наука та література в „Методичній новелі” Германа Броха та „Три жінки” Роберта Музіля („Erzählen zwischen Hilbert und Einstein. Naturwissenschaft und Literatur in Hermann Brochs „Eine methodische Novelle” und Robert Musils „Drei Frauen”, 2008), А. Пельмтер „Експериментальне поле можливості. Поетика як місце спокуси. До ролі експерименту у творі Роберта Музіля” („Experimentierfeld des Seinkönnen. Dichtung als Versuchungsstätte. Zur Rolle des Experiments im Werk Robert Musils”, 2008), Ф. Біре „Невідоме, для якого можна знайти слова першими: Теорія новели Роберта Музіля” („Unbekanntes, für das man als

erste Worte findet: Robert Musils Novellentheorie”, 2010), О. Пфольманн „Роберт Музіль” („Robert Musil”, 2012), Б. Нюбел „Новела” („Nouvelle”, 2016), та ін.

Ключовим аргументом у контексті даних досліджень постає своєрідність авторського експериментування зі стилем, методом і формою оповідної в структурі текстів. В основу багатьох з них закладено „техніку есеїстичної оповіді” („Essayistischen Erzähltechnik”) (Berghahn, 1963), як однієї з найдовершеніших форм відображення дійсності в добу модерну. Функцією есе у творах Р. Музіля, як пише дослідниця Б. Нюбел у праці „Роберт Музіль – есеїзм як саморефлексія модернізму” („Robert Musil – Essayismus als Selbstreflexion der Moderne”, 2006), полягає в тому, щоб перебуваючи між різними полями дискурсу (буденність, мистецтво, наука), також між окремими науковими дисциплінами (природознавство, філософія), здійснювати перехід між ними (Nübel, 2006).

Головною метою цієї роботи є аналіз мистецької техніки письменника на прикладі новел „Удосконалення кохання”, „Спокуса мовчазної Вероніки”, „Гріджія”, „Португалка”, „Тонка”, а також есеїстичного нарису „Новела як проблема” крізь призму поєднання літературної традиції німецькомовної новелістики та авторського новаторства Р. Музіля.

Основну причину синтезу в оповідних структурах творів письменника дослідники вбачають, з одного боку, в намаганні відобразити „соціальний, культурний, економічний й політичний розвиток, до яких також належать секуляризація, демократизація, урбанізація, емансипація, індивідуалізація й медіалізація, які в кінці ХІХ століття досягли своєї кульмінаційної точки, що згодом визначатиметься сучасниками, як зміна реальності, яка відповідно чітко сприймаються й коментуються у повсякденному житті” (Kimmich, 2016, р. 35), також різноплановістю життєвого, освітнього й професійного досвіду Р. Музіля, – з іншого. Цю мистецьку стратегію письменника в загальних рисах влучно окреслив бібліограф В. Фанта, зазначивши: „Роберт Музіль був письменником скрізь і скрізь. Усі суспільні відносини він піддавав своїй писемності та вимогам, які пред’являв йому літературний продукт. Його постать відповідає позиції авторства, який захищає своє „право писати” зубами і кігтями: жінки, друзі, промоутери, видавці, літературні інститути, також колеги-письменники – усі знаходили своє місце в його літературних плодах” (Fanta, 2016, р. 89). Відтак, математична точність інженера, суворість військового вишколу, проникливість психолога, знання філософа й літературний аналіз критика дозволили письменнику експериментувати над жанрово-композиційними, ідейно-тематичними елементами художнього твору.

Цілісність концепцій, тем, ідей й мотивів у специфічній організації новелістичних текстів Р. Музіля не тільки слугують ілюстрацією його авторських позицій, але й тісно пов’язані з проблемами й літературними явищами, феноменами доби модернізму. У цьому контексті, як підкреслює дослідниця Б. Нюбель, літературна оповідь Р. Музіля „не

визначається, як „жива розповідь” поза всякими абстрактними спекуляціями, а виступає „посередником між концептуальністю і конкретністю” (Nübel, 2016, р. 663). Звідси - пильна увага автора до внутрішнього світу людини: намагання відтворити не просто сферу бажань, прагнень та мрій, але й передати картину опору особистості суспільному ладу.

Мистецькі студії душевних станів „Я-особи” письменник проводить шляхом занурення образів у сферу чужого („Удосконалення любові”, „Гріджія”), здебільшого ірраціонального й нереального, („Тонка”), містичного („Португалка”) чи релігійного („Спокуса мовчазної Вероніки”). Відтак – розуміння засад мистецьких стратегічних орієнтирів Р. Музіля, які визначені пошуком оптимальної моделі рецепції, можемо розглядати на рівні певної реакції автора на виклики часу.

Важливе місце в становленні літературно-художніх ліній письменника, як виділяють дослідники К. Полгайм, Н. Фішер, Б. Нюбел, посідає осмислення й характеристика теоретичних засад новели новітнього часу, які окреслені в нарисі „Новела як проблема”. Значення й подальший вплив наведеного теоретичного обґрунтування на розвиток австрійської новели як жанру вперше виділив К. Полгайм. Разом з цим літературознавець попросився з розквітом німецькомовної новелістики ХІХ століття, зустрівши період її наукового дослідження. Позаяк, „після відходу за межу Вічності А. Штіфлера (1868) та Ф. Грільпанцера (1872), у культурному житті Австрії міцно утвердилися суперечливі настрої та позиції світосприйняття. Мали місце антагоністичні політичні переконання, різнопланові тлумачення індивідуального буття та співіснування людей у суспільстві. Погляди на майбутнє країни пронизував дух скептицизму” (Зимомря, 2011, с. 95).

У світлі подібних настроїв увиразнюється мистецька поліваріативність передачі емоційного стану душі, як рушійної сили мистецтва, про яку в той час у повний голос заявляє Р. Музіль: „... хотілося б вважати, що він (письменник) напише значну новелу тільки як виняток. Тому, що це не він, а щось таке, що його переломлює, потрясіння; нічого, заради чого народжуються, а благословення долі. У цій події світ раптом заглиблюється або погляд на нього перевертається; на прикладі цього він вважає, що бачить, як все є на справді: ось це подія новели. Ця подія трапляється зрідка, а той, хто хоче викликати її частіше, обманює” (Musil, 1955, р.684)

На тлі виділення Р. Музілем виняткового значення новели з-поміж інших епічних жанрів, німецький дослідник Г. Ауст робить акцент на моменті, коли письменник намагається відтворити і пов’язати все те, що завжди служило теоретичним підґрунтям новели, як класичного епічного жанру. Йдеться про „неочікувану подію”, „поворотний пункт”, „теорію сокола”, „ідею” – усе, що покликано вказати на її жанрову характеристику. Але пори все “виникає термін „іншого стану” й спрямовує увагу на щось більш спонтанне, що можна очікувати від такого уподібнення” (Aust, 1990, р. 189).

Перспективу вивчення запропонованої Р. Музілем „теорії модерністської новели” значно розширює німецька дослідниця Б. Нюбель. У статті „Новела” (“Novelle”, 2016) вона фокусує увагу на основному змісті нарису „Новела як проблема”, охопивши при цьому значення інших творів письменника, які б могли послужити метатекстом в осмисленні та оцінці творчої ініціативи письменника. За її спостереженнями, низка теоретичних обґрунтувань, визначень її ознак новели, як ключового епічного жанру доби модернізму, містяться у фрагментарних версіях зібрання „Прижиттєва спадщина” (на особливу увагу тут заслуговує розділ „Чорна магія”), на сторінках есеїстичних нарисів „Про книги Роберта Музіля” („Über Robert Musil’s Bücher”, 1913) і „Непристойні та хворі в мистецтві” („Das Unanständige und Kranke in der Kunst”, 1911), у романі „Людина без властивостей” та в численних листах і щоденниках письменника. У результаті розвідки дослідниця виділяє ряд розширень, змін і трансформацій новели, які виділив письменник. Серед них увиразнено значно розширений ряд жанрових ознак поетики модерністської новели: а) „примус до стислості” („Zwang zur Kürze”) та “вдале окреслення контурів” („Glück des klaren Umrisses”); б) „принук до відображення дійсності” („Zwang zur Tatsächlichkeit”); в) „чіткий вибір репрезентативної точки зору” („Wahl eines repräsentativen Augenblicks”); г) „обмеження дії й фокус на конфлікті з середини” („Zusammenschnürung der Handlung und Fokusstandpunkt”); ґ) „можливість навіювання, асоціації та вплив настрою” („Vermögen des Andeutens, der Irradiation, des Verfließens der Stimmung”).

Поряд з цим, як зазначила Б. Нюбель, Р. Музіль робить акцент на суто технічному значенні композиції твору, виділяючи ефект „пережитого досвіду”, що неабияк вирізняє його бачення з-поміж традиційних спроб теоретичного обґрунтування новели. Приклад цього спостерігається у наближеній до роману композиції новели „Тонка”. Зважаючи на загальнодіагностовані тенденції до „інтерналізації” (адаптації до сформованих раніше норм і правил) новели кінця XIX ст., увиразнено авторську критику мети цієї „інтерналізованої” форми, тобто невиправданої цілі створення ілюзії більшої глибини життя з якомога меншою реальною внутрішністю (Nübel, 2016). Їхню природу окреслено в цитаті з есею „Про книги Роберта Музіля”. Йдеться про те, що „розвиток вимагає, щоб зображення реальності нарешті стало допоміжним засобом також і для людини, яка є сильною в поняттях, засобом, за допомогою якого можна підстергти й відобразити ті одкровення почуттів і потрясінь думки, досягнути які можливо не загальними чи термінологічними формами, а виключно в трепетному мерехтінні одиничного випадку, або ж, висловлюючись інакше: вони не знаходяться в цілісному образі раціональної чи суспільно-ділової людини, але в зображенні менш монолітних, проте з різко виділеними частинами цього цілого” (Projekt-Gutenberg-de, chap 005)

Ексклюзивність новели як однієї з найважливіших форм малої прози кінця XIX – початку XX ст. письменник виділяє поняттям

одиночного випадку „des Einzelfalls”), який викликаний раптовим і обмеженим психічним збудженням її творця. Як пише письменник: „Раптове й обмежене психічне збудження призводить до новели (Musil, 1955, р. 684). Значна захопленість, за його словами, походить не тільки від сильних вражень дійсності, але дарована також літературою й ми повинні бути їй за це вдячними. Тому мова йде про тривку дієвість переємностей літературних традицій, позаяк вони часто включають й прививають практику. Але поряд з цим автор виділяє економічну необхідність, оскільки поетика новели, за його словами, існує тільки на основі утопії, в іншому це – економічний і соціальний продукт. На цьому тлі, як зауважує прозаїк, визначення новели на початку ХХ ст. зводиться до значення „комерційної статті” („ein Handelsartikel”), а внутрішні причини її виникнення до уваги вже не беруться” (Polheim, 1970). Цю властивість Р. Музіля називає однією з потужних ознак модерністської новели.

Виділені явища чітко проступають в текстовому плетиві всіх новел Р. Музіля. У них головні героїні (Клаудіне, Вероніка, Гріджія, Португалка та Тонка), потрапивши у незвичайні життєві обставини, пройшли значний шлях власної еволюції. Озираючись на літературну традицію німецької новелістики, можна стверджувати: авторські образи героїнь прозаїка – це репрезентація кращих зразків художньої спадщини Й. Гете, Е. Гоффманна, Л. Тіка, П. Гейзе, Новаліса, Ф. Грільярцера, А. Штіфлера. У цьому сенсі дослідниця М. Раух зазначає: висловлювання героїнь стосуються минулого, думки та вчинки стилізовані й навіть дещо манірні, наче вся їхня доля була вже давно вирішена (Rauch, 2000, р. 23). Водночас у кожній із них виникає інший, принципово новий горизонт рефлексії, в якій увиразнюється дивний простір розуму, сповнений більш рухомою атмосферою мислення та почуттів (Nübel, 2016). Як результат подібного поєднання, новелістика письменника стикається або ж з категоричним несприйняттям чи відхиленням, або навпаки сприймається із великим захопленням (Rauch, 2000).

Новели Р. Музіля відображають синтез логіки, психологізму та художності, які породжують неповторний стиль та метод автора, який вартує подальших досліджень. У них із науковою точністю відображено стан і світовідчуття протагоністів, які, крізь призму ірраціонального (інколи містичного) випробування стають посередниками між наукою та літературою. Як наслідок, прослідковується послідовна змістоформальна експериментальність автора. Вона виділяється, не як цілковитий відхід від традиційних розповідних структур німецькомовної новелістики, але своєрідна можливість тестування й аналізу свідомості людини новітнього часу. Тому зміст кожної з новел письменника виходить далеко поза межі прочитаних текстів Р. Музіля й вказує на значно глибшу генезу його мистецької рефлексії.

Список використаної літератури

1. Зимомря І. Австрійська мала проза ХХ століття: художня світобудова. Дрогобич-Тернопіль: Посвіт, 2011. 396 с. **2. Затонський Д.**

Что такое модернизм? Контекст. *Литературно-теоретические исследования*. М., 1975. С. 135 – 168. **3. Aust H.** *Novelle*. Stuttgart: Metzler, 1990. 185 p. **4. Berghahn W.** *Robert Musil*. Reinbeck: Rowohlt Taschenbuch, 1963. 192 p. **5. Csokor F. T.** *Die schönsten Erzählungen aus Österreich. Hausbuch unvergänglicher Prosa*. Wien: Kurt Desch Verlag, 1958. 846 p. **6. Fischer N.** „Eine plötzliche und umgrenzt bleibende geistige Erregung...“: Zum Novellenbegriff Robert Musils. *Monatshefte für deutschen Unterricht, deutsche Sprache und Literatur: a Journal devoted to the study of German Language and Literature*. Wisconsin, 1946. Pp. 224 – 241. **7. Robert Musil.** *Handbuch* [hrsg. von Birgit Nübel und Norbert Christian Wolf]. Berlin – Boston: Walter de Gruyter GmbH, 2016. 1054 p. **8. Projekt-Gutenberg.** DE Robert Musil. *Essays. Über Robert Musils Bücher*. URL: <https://www.projekt-gutenberg.org/musil/essays/chap005.html> (Last accessed: 10.10.2020). **9. Musil R.** *Tagebücher, Aphorismen* [hrsg. von Adolf Friese]. Hamburg: Rowohlt Verlag, 1955. 962 p. **10. Nübel B.** *Robert Musil – Essayismus als Selbstreflexion der Moderne*. Berlin – New York: Walter de Gruyter GmbH, 2006. 536 p. **11. Polheim K. K.** *Theorie und Kritik der deutschen Novelle von Wieland bis Musil*. Tübingen: M. Niemayer Verlag, 1970. 199 p. **12. Rauch M.** *Vereinigungen. Frauenfiguren und Identität in Robert Musils Prosawerk*. Würzburg: Königshausen & Neumann, 2000. 202 p. **13. Schmidt-Dengler W., Sonnleitner J., Zeyringer J.** *Literaturgeschichte: Österreich. Prolegomena und Fallstudien*. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 1995. 242 p. **14. Wiese B. V.** *Die deutsche Novelle von Goethe bis Kafka. Interpretation. Band II*. Düsseldorf: August Bagel Verlag, 1962. 356 p. **15. Wiese B. V.** *Novelle*. 8. durchges. Aufl. (46 – 51 Tsd.). Stuttgart: Metzler. 1982. 96 p.

References

1. Zymomria, I. (2011). *Avstriiska mala proza XX stolittia: khudozhnia svitobudova* [Austrian short prose of the twentieth century: the artistic universe]. Drohobych-Ternopil: Posvit [in Ukrainian]. **2. Zaton's'kiy, D.** (1975). *Chto takoe modernizm? Kontekst* [What is modernism? Context]. *Literaturno-teoreticheskie issledovaniya – Theoretical literature research* (pp. 135-168). Moscow [in Russian]. **3. Aust, H.** (1990). *Novelle*. Stuttgart: Metzler. **4. Berghahn, W.** (1963). *Robert Musil*. Reinbeck: Rowohlt Taschenbuch. **5. Csokor, F. T.** (1958). *Die schönsten Erzählungen aus Österreich. Hausbuch unvergänglicher Prosa*. Wien: Kurt Desch Verlag. **6. Fischer, N.** (1946). „Eine plötzliche und umgrenzt bleibende geistige Erregung...“: Zum Novellenbegriff Robert Musils. *Monatshefte für deutschen Unterricht, deutsche Sprache und Literatur: a Journal devoted to the study of German Language and Literature* (pp. 224-241). Wisconsin. **7. Robert, Musil.** (2016). *Handbuch* [hrsg. von Birgit Nübel und Norbert Christian Wolf]. Berlin – Boston: Walter de Gruyter GmbH. **8. Projekt-Gutenberg.** DE Robert Musil. *Essays. Über Robert Musils Bücher*. Retrieved from <https://www.projekt-gutenberg.org/musil/essays/chap005.html> (Last accessed: 10.10.2020). **9. Musil, R.** (1955). *Tagebücher, Aphorismen* [hrsg. von Adolf Friese]. Hamburg: Rowohlt Verlag. **10. Nübel, B.** (2006). *Robert Musil –*

Essayismus als Selbstreflexion der Moderne. Berlin – New York: Walter de Gruyter GmbH. **11. Polheim, K. K.** (1970). Theorie und Kritik der deutschen Novelle von Wieland bis Musil. Tübingen: M. Niemayer Verlag. **12. Rauch, M.** (2000). Vereinigungen. Frauenfiguren und Identität in Robert Musils Prosawerk. Würzburg: Königshausen & Neumann. **13. Schmidt-Dengler, W.,** Sonnleitner J. & Zeyringer J. (1995). Literaturgeschichte: Österreich. Prolegomena und Fallstudien. Berlin: Erich Schmidt Verlag. **14. Wiese, B. V.** (1962). Die deutsche Novelle von Goethe bis Kafka. Interpretation. Band II. Düsseldorf: August Bagel Verlag. **15. Wiese, B. V.** (1982). Novelle. 8. durchges. Aufl. (46 – 51 Tsd.). Stuttgart: Metzler.

Голомидова Л. В. Новелістика Роберта Музіля: діалог літературної традиції й авторське новаторство

В статті здійснено спробу проаналізувати мистецьку техніку новелістики австрійського письменника Роберта Музіля крізь призму поєднання літературної традиції в німецькомовній новелістиці та його авторського новаторства.

З проєкцією на дослідження жанрових ознак новел „Удосконалення кохання”, „Спокуса мовчазної Вероніки”, „Гріджія”, „Португалка”, „Тонка” зі збірок „Поєднання” й „Три жінки” увагу приділено авторській дефініції відносно теорії модерністської новели, яка описана в есеїстичному нарисі Р. Музіля „Новела як проблема”. Відтак, простежено й виділено шляхи реалізації теоретичних основ літературної традиції австрійської новели в поєднанні з послідовною змістоформальною експериментальністю автора.

Зроблено висновок, що дане явище виділяється, не як цілковитий відхід від традиційних розповідних структур німецькомовної новелістики, але своєрідна можливість тестування й аналізу свідомості людини новітнього часу.

Ключові слова: мала проза Роберта Музіля, новелістика, новела, ознаки новели.

Голомидова Л. В. Новеллістика Роберта Музіля: діалог літературної традиції и авторское новаторство

В статье предпринята попытка проанализировать художественную технику новеллистки австрийского писателя Роберта Музиля сквозь призму соединения литературной традиции немецкоязычной новеллистки и его авторского новаторства.

С проекцией на исследование жанровых признаков новелл „Созревание любви”, „Искушение кроткой Вероники”, „Гридгия”, „Португалка”, „Тонка” из сборников „Соединения” и „Три женщины” внимание уделено авторскому определению относительно теории модернистской новеллы, которое описано в очерке-эссе Р. Музиля „Новелла как проблема”. Здесь прослеживаются и выделяются пути реализации теоретических основ литературной традиции австрийской

новеллы в сочетании с последовательным содержательно-формальным экспериментом автора.

Сделан вывод, что данное явление выделяется не как полный отход от традиционных повествовательных структур немецкоязычной новеллистики, но как своеобразная возможность тестирования и анализа сознания человека нового времени.

Ключевые слова: малая проза Роберта Музиля, новеллистика, новелла, признаки новеллы.

Holomidova L. V. Robert Musil's short stories: a dialogue of literary tradition and the author's innovation

The article deals with the analysis of the artistic technique of short stories by Robert Musil, an Austrian writer, through the prism of combining literary traditions of German – language short stories and the author's innovation.

In the scope of theoretical study of novel characteristics such short stories as „The Perfecting of Love”, „The Temptation of Quiet Veronica”, „Grigia”, „The Portuguese Lady”, „Tonka” from the collection of works „Unions” and „Three Women” help to point out the author's definition in regard to the theory of modernist short story that is shown in Robert Musil's essay „Short story as a problem”. Thus, the ways of realization of the theoretical bases of the literary tradition of the Austrian short story in combination with the consistent content formality of the author's experimentalism are observed and highlighted. Its specific way of reproducing and combining the theoretical basis of the short story as a classical epic genre with individual authorial terms: „another state”, “possibility of suggestion, association and influence of mood”, „single case” and „commercial article” is shown. At the same time, the individual author's synthesis of logic, psychologism and art is emphasized. A number of extensions of genre features of the poetics of R. Muzil's short stories are outlined, and thus the exclusivity of the short story is pointed out as one of the most important forms of short prose of the end of the XIX – beginning of the XX century.

It is concluded that this phenomenon is distinguished not as a complete break from traditional narrative structure of German short story, but as a specific opportunity to examine and analyse modern human consciousness.

Key words: Robert Musil's small prose, novelty, short story, short story characteristics.

Стаття надійшла 26.10.2020 р.

Стаття прийнята до друку 28.10.2020 р.

Рецензент – д. ф. н., проф. Кобза О. І.